

Sygn. akt III AUa 1539/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 3 grudnia 2013 r.

Sąd Apelacyjny - III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Gdańsku

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Maciej Piankowski (spr.)
Sędziowie:	SSA Małgorzata Węgrzynowska - Czajewska SSO del. Alicja Podlewska
Protokolant:	stażysta Katarzyna Pankowska

po rozpoznaniu w dniu 3 grudnia 2013 r. w Gdańsku

sprawy Sądu Okręgowego w E.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w E.

o wysokość składek na Fundusz Pracy

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w E.

od wyroku Sądu Okręgowego w Słupsku V Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 10 czerwca 2013 r., sygn. akt V U 270/13

1. zmienia zaskarżony wyrok i oddala odwołanie,
2. zasądza od Sądu Okręgowego w E. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w E. kwotę 1800 (jeden tysiąc osiemset 00/100) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego za obie instancje.

Sygn. akt III AUa 1539/13

UZASADNIENIE

Ubezpieczony - Sąd Okręgowy w E. odwołał się od decyzji pozwanego organu rentowego - Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w E. z dnia 03.07.2012 r. stwierdzającej, że dla płatnika (ubezpieczonego) kwota należnych składek na Fundusz Pracy wynosi za okresy: 12.2007 – kwotę 16.758,42; 12.2008 – kwotę 21.295,84; 12.2009 – kwotę 17126,16; 12.2010 – kwotę 15557,27; za 12.2011 – kwotę 14933,17. Uzasadniając decyzję podano, że ubezpieczony za powyższe okresy nie naliczył składek na Fundusz Pracy od bonów sfinansowanych ze środków Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych. Płatnik wydał bony różnicując ich wysokość z podziałem na grupy pracownicze, ale nie uwzględniono sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osób uprawnionych do korzystania z ZFŚS.

Ubezpieczony wniósł o uchylenie zaskarżonej decyzji i umorzenie postępowania w sprawie zarzucając błąd w ustaleniach faktycznych polegający na przyjęciu, że płatnik składek przyznając poszczególnym pracownikom pomoc socjalną kierował się innymi niż wynikającymi z art. 8 ust. 1 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych kryteriami udzielenia pomocy.

W piśmie procesowym z dnia 08.05.2013 r. ubezpieczony dokonał modyfikacji odwołania i wniósł o zmianę zaskarżonej decyzji i ustalenie wysokości podstawy naliczenia składek na ubezpieczenie społeczne i ubezpieczenie zdrowotne zgodnie z zadeklarowanymi przez odwołującego wysokościami (k. 98).

Pozwany wniósł o oddalenie odwołania oraz zasądzenie od ubezpieczonego kosztów postępowania procesowego, zaś w uzasadnieniu tych wniosków przytoczył analogiczną argumentację jaka została podana w zaskarżonej decyzji.

Wyrokiem z dnia 10.06.2013 r. Sąd Okręgowy w Słupsku V Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób, że obniżył za miesiąc grudzień kwoty składek na Fundusz Pracy:

a) w roku 2007 o kwotę 1329,12 zł,

b) w roku 2008 o kwotę 1777,47 zł,

c) w roku 2009 o kwotę 1770,12 zł,

d) w roku 2010 o kwotę 1982,05 zł,

e) w roku 2011 o kwotę 1903,65 zł.

Powyższe rozstrzygnięcie Sąd Okręgowy oparł na następujących ustaleniach i rozważaniach.

Z okazji Świąt Bożego Narodzenia przyznano pracownikom ubezpieczonego z Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych bony towarowe. Wartość bonów była zróżnicowana. Pracodawca dla celów związanych z przyznawaniem bonów dokonał podziału pracowników na trzy grupy. Do pierwszej grupy zaliczył sędziów, w tym sędziów w stanie spoczynku, dyrektora sądu, referendarzy oraz kuratorów i asesorów którym przyznał po 250 zł w 2007 r.; po 350 zł w 2008 r. i 2009 r., a w 2010 r. i 2011 r. po 400 zł. Do drugiej grupy zaliczył asystentów sędziego i pracowników administracyjnych oraz aplikantów sądowych, kuratorskich i referendarskich oraz rencistów i emerytów, którzy otrzymali po 300 zł w 2007 r.; po 400 zł w 2008 r. i 2009 r., a w 2010 r. i 2011 r. po 450 zł, a pracownicy obsługi po 350 zł w 2007 r.; po 450 zł w 2008 r. i 2009 r.; po 550 zł w 2010 r. i 2011 r. Bony przyznano również rencistom i emerytom po 300 zł w 2007 r.; po 400 zł w 2008 r. i 2009 r.; po 450 zł w 2010 r. i 2011 r.

W Sądzie Okręgowym obowiązywały w przedziale czasowym objętym zaskarżoną decyzją trzy regulaminy Gospodarowania Środkami Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych to jest od 01.03.2007 r., od 14.03.2008 r. i od 01.04.2009 r.

W każdym regulaminie, w rozdziale III, wskazano na co przeznaczona jest pomoc socjalna. I tak, w punkcie 1, w pozycji od a do g oraz j i k zawarto zapis o pomocy rzeczowej oraz zapomogach pieniężnych bezzwrotnych dla osób w szczególnie trudnej sytuacji życiowej oraz tytuły dotyczące refundacji i dofinansowania. W pozycji „h” oraz „i” zawarto zwrot świadczący o tym, że nie jest to refundacja ani też dofinansowanie tylko – finansowanie przez pracodawcę bonów świątecznych z okazji Świąt Bożego Narodzenia dla pracowników, rencistów i emerytów przy czym zawarto kryterium w postaci finansowania w ramach posiadanych środków, a wysokość bonów zróżnicowano ze względu na grupy pracownicze.

Natomiast w rozdziale II, w punkcie 11 dla innych świadczeń realizowanych w ramach Funduszu Socjalnego wskazano, że ustalenie celu, rodzaju i wysokości świadczeń jest dokonywane na podstawie wniosku uprawnionego z uwzględnieniem sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby uprawnionej oraz średniego miesięcznego dochodu netto obliczonego na podstawie miesięcznego dochodu netto za okres ostatnich trzech miesięcy. Przez średni

miesięczny dochód netto rozumie się sumę miesięcznych dochodów netto wszystkich wspólnie zamieszkujących i prowadzących wspólne gospodarstwo domowe osób w rodzinie, podzieloną przez liczbę tych osób.

Bezsporne było, że pracownicy nie składali wniosków o przyznanie bonów oraz, że pracodawca przyznawał je w wysokości odpowiedniej w zależności od przynależności pracownika do danej grupy zawodowej.

Pozwany przeprowadził kontrolę, której przedmiotem m.in. było sprawdzenie prawidłowości obliczania składek na Fundusz Pracy oraz na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne. Ustalenia i wnioski stały się podstawą do wydania zaskarżonej decyzji.

Ubezpieczony w deklaracjach za grudzień w latach od 2007 do 2011 nie naliczał składek na Fundusz Pracy od wartości wydanych bonów.

Pozwany w wyniku kontroli ustalił, że prawidłowa kwota składek - w jego ocenie - wynosi w miesiącach grudzień: 2007 r. - 16.758,42 zł i dokonał przypisu składek na kwotę 1.329,12 zł, za 2008 r. wg pozwanego kwota składek to 21.295,84 zł i dokonał przypisu w kwocie 1.777,47 zł, w 2009 r. kwota składek to wartość 17.126,10 zł i dokonał przypisu składki w kwocie 1.770,12 zł, w 2010 r. składki to wartość 15.557,27 zł, kwota przypisu to 1.982,05 zł, a w 2011 r. wartość składek to 14.933,17 zł, a przypis to 1.903,65 zł.

Z tymi ustaleniami nie zgodził się ubezpieczony wnosząc zastrzeżenia

Pozwany nie uwzględnił zastrzeżeń i wydał zaskarżoną decyzję.

Sąd Okręgowy zważył, że odwołanie zasługiwało na uwzględnienie.

Sąd ten wyjaśnił, że sporne było ustalenie czy wypłata pracownikom bonów towarowych o zróżnicowanych co do wielkości - w zależności od przynależności do określonej grypy zawodowej a jednakowej w danej grupie zawodowej przy czym przyznawana bez wniosku osób uprawnionych - jest przychodem pracownika w rozumieniu art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 26.07.1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (tekst jednolity: Dz. U. z 2010 r., nr 51, poz. 307 ze zm.), który stanowi podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne i zdrowotne, Fundusz Pracy oraz Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych.

Zdaniem Sądu Okręgowego ubezpieczony słusznie powołał się na wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16.09.2009 r., I UK 121/09, w którym - w odmiennym stanie faktycznym - stwierdzono, że pomoc z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych musi być uzależniona od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej pracownika. Jeżeli wszyscy pracownicy otrzymali bony towarowe o jednakowej wartości, to bony te trzeba ocenić jako świadczenie dodatkowe pracodawcy. Wypłata bonów towarowych niemająca charakteru socjalnego jest przychodem pracownika w rozumieniu art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 26.07.1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (jednolity tekst: Dz. U. z 2010 r., nr 51, poz. 307 ze zm.), który stanowi podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne (vide: wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16.09.2009 r., I UK 121/09).

Ustawa z dnia 04.03.1994 r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych w art. 2 ust. 1 pkt 1 definiuje działalność socjalną, przez którą należy rozumieć usługi świadczone przez pracodawców na rzecz różnych form wypoczynku, działalności kulturalno-oświatowej, sportowo-rekreacyjnej, opieki nad dziećmi w żłobkach, przedszkolach oraz innych formach wychowania przedszkolnego, udzielanie pomocy materialnej - rzeczowej lub finansowej, a także zwrotnej lub bezzwrotnej pomocy na cele mieszkaniowe na warunkach określonych umową.

Podstawowa zasada dysponowania środkami funduszu została określona w art. 8 ust. 2 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych. Zasada ta stanowi, że przyznawanie ulgowych świadczeń i wysokość dopłat z funduszu powinno być uzależnione od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby korzystającej z funduszu. Nie ma w tym zakresie wyjątków. Nawet regulamin zakładowego funduszu świadczeń socjalnych nie może zmienić tej zasady. Sąd świadczenia wypłacone przez pracodawcę z pominięciem owej zasady podstawowej nie mogą być ocenione w sensie

prawnym jako świadczenia socjalne, a jeżeli tak, to nie mogą korzystać z uprawnień przyznanych tym świadczeniom przez system ubezpieczeń społecznych.

W realiach przedmiotowej sprawy Sąd Okręgowy nie zgodził się z pozwanym, że wszyscy pracownicy otrzymali bony o jednakowej wartości. Taki zarzut nie może ostać się ponieważ przeczy temu materiał dowodowy zgromadzony w sprawie, w tym wyniki kontroli przeprowadzonej przez pozwanego.

W ocenie Sądu Okręgowego zarzut pozwanego, że bony nie mogły być finansowane z Funduszu Socjalnego dlatego, że pracownicy nie występowali z takimi wnioskami jest błędny. Sąd Apelacyjny w Gdańsku w uzasadnieniu do wyroku z dnia 14.12.2012 r., AUa 1806/12 stwierdził między innymi, że „Trudno jest zaaprobować twierdzenie, co do tego, iż świadczenia z Funduszu mogą być wypłacane wyłącznie na wniosek pracownika. Jest to stanowisko oczywiście błędne. Nic w ocenie Sądu Apelacyjnego nie stoi na przeszkodzie by pracodawca uruchomił środki z funduszu bez wniosku pracownika. Co więcej nic nie stoi na przeszkodzie aby te środki zostały uruchomione względem wszystkich pracowników w okresie przedświątecznym właśnie w związku z oczywistymi potrzebami pracowników związanymi ze zwiększonymi wydatkami”. Sąd Okręgowy w pełni podzielił to stanowisko i przyjął je za własne tym bardziej, że - jak wynika ze zgromadzonego materiału dowodowego – ubezpieczony przyznając bony towarowe pracownikom kierował się kryterium socjalnym w postaci uzyskiwanych dochodów w związku z przynależnością do grupy zawodowej i przyznawał bony w najniższej wysokości osobom o wyższym wynagrodzeniu stopniowo zwiększając ich wysokość w stosunku do osób o niższej dochodowości.

Nadto pozwany zarzucił, że przyjęte kryterium przez ubezpieczonego w postaci podziału pracowników na grupy dochodowe i przyznawanie bonów w wysokości uzależnionej od przynależności do tej grupy jest niedopuszczalne.

Sąd Okręgowy nie podzielił tego stanowiska, natomiast podzielił stanowisko wyrażone przez Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 23.10.2008 r., II PK 74/08, w którym sformułował tezę, że przepis art. 8 ust 1 ustawy z dnia 04.03.1994 r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych nie odnosi się do całości działalności socjalnej w rozumieniu art. 2 pkt 1 tej ustawy, a jedynie do ulgowych świadczeń i usług. Regulamin może przewidywać wydatkowanie środków funduszu na inne cele mieszczące się w ramach działalności socjalnej oraz ustalać inne zasady korzystania z tych świadczeń, np. powszechnej dostępności na równych zasadach w zakresie imprez integracyjnych. W uzasadnieniu wyroku Sąd Najwyższy między innymi wskazał „W związku z drugą grupą zarzutów, dotyczących zasad korzystania przez pracowników (i inne uprawnione osoby) ze środków Funduszu, należy najpierw podkreślić, że wbrew stanowisku strony powodowej art. 8 ust. 1 ustawy o z.f.s.s., określający zasady przyznawania usług i świadczeń, nie odnosi się do całości działalności socjalnej zakładu pracy. Według jego wyraźnego brzmienia odnosi się on wyłącznie do przyznawania ulgowych usług i świadczeń, co powinno być uzależnione od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby uprawnionej do korzystania ze środków Funduszu. Jest oczywiście dopuszczalne przeznaczenie regulaminem zakładowym całości środków Funduszu na usługi (świadczenia) przyznawane na zasadach ulgowych i wówczas znajduje zastosowanie zasada przyznawania świadczeń wedle kryteriów określonych art. 8 ust. 1, czyli według tzw. kryterium socjalnego. Natomiast w wypadku, kiedy regulamin przewiduje wydatkowanie środków na inne jeszcze cele - mieszczące się w ramach działalności socjalnej - może on ustalać inne zasady korzystania z tych świadczeń, np. powszechnej dostępności na równych zasadach imprez integracyjnych. Interpretacja taka znajduje uzasadnienie nie tylko w wyraźnym brzmieniu art. 8 ust. 1, ale wynika również z wykładni językowo-logicznej ustępu drugiego tego przepisu. Ustęp drugi ma szerszy zakres znaczeniowy niż ustęp pierwszy. Nie odnosi się on bowiem wyłącznie do przyznawania ulgowych świadczeń i usług, ale dotyczy „korzystania z usług i świadczeń finansowanych z Funduszu”, to znaczy dotyczy on wszystkich świadczeń (usług), które może finansować Fundusz. Zasady korzystania z nich określa regulamin „z uwzględnieniem ust. 1”, co oznacza, że odnośnie do innych świadczeń niż wymienione w ustępie 1, regulamin może określać odmienne zasady korzystania z nich. Na rzecz prezentowanego stanowiska przemawia też wykładnia funkcjonalna. Trudno bowiem przyjąć, że korzystanie z takich form działalności socjalnej jak spotkania integracyjne miałyby być uzależnione od tzw. kryterium socjalnego, czyli od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby uprawnionej do korzystania z Funduszu. Zaprzeczałoby to istocie tej usługi”.

Jak wykazał zebrany w sprawie materiał dowodowy, dla bonów towarowych, które jak wynika z regulaminów, są świadczeniem bezpłatnym, a nie jedynie ulgowym świadczeniem w postaci dofinansowania czy częściowej refundacji ustalenie innego kryterium przyznawania bonu było dopuszczalne. W tej sytuacji Sąd Okręgowy podzielił pogląd Sądu Najwyższego w tym zakresie.

Skoro ad casum wypłata bonów miała charakter socjalny, gdyż wiązała otrzymanie bonów z kryterium socjalnym, w postaci dochodu uzyskiwanego u pracodawcy, to bonów nie można uznać za przychód w rozumieniu art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 26.07.1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych, który to przychód stanowi podstawę wymiaru składek (art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 13.10.1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych w związku z § 1 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18.12.1998 r. oraz art. 81 ust. 1 ustawy z dnia 27.08.2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych). Zachodzi w tym przypadku wyłączenie przewidziane w § 2 ust. 1 pkt 19 wymienionego rozporządzenia. Tym samym, od wartości bonów ubezpieczony nie był zobowiązany naliczyć i przekazać składki w wartościach wyszczególnionych w przypisie, a zawartych w protokole kontroli na k. 286.

W tych okolicznościach, na mocy art. 477¹⁴ § 2 k.p.c., Sąd Okręgowy zmienił zaskarżoną decyzję i obniżył zawarte w niej składki o wartość składek wyliczonych od wartości bonów świątecznych w miesiącu grudniu w latach od 2007 do 2011 r., o czym orzeczono w punkcie I a, b, c, d, e sentencji.

Apelację od powyższego orzeczenia wywiódł pozwany organ rentowy, który zaskarżył wyrok Sądu Okręgowego w całości, zarzucając naruszenie art. 18 ust. 1, 20 ust. 1 oraz 41, 46 i 47 ustawy z 13.10.1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych w związku z § 2 ust. 1 pkt 19 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z 18.12.1998 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe (Dz. U. nr 161, poz. 1106 ze zm.) oraz art. 104 ust. 1 ustawy z dnia 20.04.2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2008 r., nr 69, poz. 415 ze zm.), a także § 2 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 04.03.1994 r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych (Dz. U. z 1996 r., nr 70, poz. 335 ze zm.) poprzez błędne przyjęcie, że brak jest podstaw do zaliczenia do podstawy wymiaru składek na Fundusz Pracy od wypłaconych pracownikom ubezpieczonego świadczeń z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych w postaci bonów towarowych, podczas gdy prawidłowa wykładnia i zastosowanie przytoczonych przepisów prowadzi do wniosku, że pozwany zasadnie określił wobec płatnika podstawy wymiaru składek na Fundusz Pracy z uwzględnieniem przychodu w/w pracowników w postaci wypłaconych bonów towarowych, z uwagi na fakt, że świadczenia te wypłacane były przez płatnika składek bez uwzględnienia sytuacji życiowej i materialnej zatrudnionych pracowników, a nadto wypłacane były niezgodnie z obowiązującym u płatnika regulaminem zakładowego funduszu świadczeń socjalnych, co prowadzi do wniosku, że przychód ten nie podlega zwolnieniu określonemu w § 2 ust. 1 pkt 19 powołanego rozporządzenia, a zatem winien być uwzględniony w podstawie wymiaru składek za sporne okresy. Ponadto apelujący zarzucił naruszenie art. 233 k.p.c. poprzez przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów, tj. okoliczności wypłat bonów towarowych w spornym okresie i treści obowiązującego u płatnika regulaminu zakładowego funduszu świadczeń socjalnych, które to okoliczności wskazują, że wypłata świadczenia rzeczowego nastąpiła z naruszeniem zarówno kryteriów socjalnych, jak i postanowień tego regulaminu.

Apelujący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie odwołania, a także zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego wg norm prawa przepisanych.

Uzasadniając apelację pozwany podał, że bezspornym jest, że ubezpieczony dokonał zróżnicowania pomiędzy grupami pracowniczymi, które to opierało się jedynie na kryterium stanowiska pracy. Nie sposób jest przyjąć za prawidłowy pogląd Sądu orzekającego, iż względem bonów towarowych wydawanych pracownikom z okazji świąt, nie ma zastosowania art. 8 ust. 1 u z.f.ś.s. Trudno jest bowiem przyjąć, by zamiarem ustawodawcy było nałożenie obowiązku stosowania kryteriów socjalnych, wyłącznie do przyznawania tych świadczeń, które będą miały jedynie charakter ulgowy (bez próby zdefiniowania tego kryterium), a nie stosowanie ich przy przyznawaniu świadczeń bezpłatnych. W wyroku z dnia 16.09.2009 r., I UK 121/09 (OSNP 2011/9-10/133) Sąd Najwyższy jednoznacznie wskazał zastosowanie kryterium socjalnego, w odniesieniu do bonów towarowych, wyrażając pogląd, że jeżeli wypłata bonów towarowych nie ma charakteru socjalnego, gdyż nie wiąże otrzymania bonów z kryterium socjalnym, to bony należy uznać za

przychód w rozumieniu art. 12 ust. 1 ustawy z 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych, który to przychód stanowi podstawę wymiaru składek (art. 18 ust. 1 ustawy z 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, w zw. z § 1 rozporządzenia z dnia 18.12.1998 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe (Dz. U. nr 161, poz. 1106) oraz art. 81 ust. 1 ustawy z 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych).

Fundusz świadczeń socjalnych jest instytucją prawną, która ma łagodzić różnice w poziomie życia pracowników i ich rodzin. Jest on wyrazem funkcji społecznej zakładu pracy, zaś jego adresatem są rodziny (a nie tylko pracownicy) o najniższych dochodach. W ocenie apelującego, pracodawca zgodnie z dyspozycją art. 8 ust. 2 u.z.f.ś.s. w

Dziale II pkt. 2 oraz Dziale V pkt. 1 Regulaminu Gospodarowania Środkami ZFŚS przesądził, że przyznawanie świadczeń (w tym bonów towarowych) dla osób uprawnionych, będzie odbywało się z uwzględnieniem ich sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej. Tym samym, poprzez powołanie normy z art. 8 ust. 1 u.z.f.ś.s., wbrew stanowisku Sądu

orzekającego - dopuścił do stosowania tzw. kryterium socjalne, którego przyjęcie prowadzi do wniosku, że wykluczone jest przyznawanie (...) świadczeń z Funduszu ogółowi zatrudnionych w tej samej wysokości, według zasady „każdemu po równo” (tak: wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku, III AUa 1754/12). Jak wskazał Sąd Najwyższy w uzasadnieniu do wyroku z dnia 20.08.2001 r., I PKN 579/00 (OSNP 2003/14/331) doświadczenie życiowe wskazuje, iż jest mało prawdopodobne, aby dwie uprawnione osoby pozostawały w jednakowej sytuacji materialnej, życiowej i rodzinnej, a tylko taka (lub bardzo zbliżona) pozwalałaby na przyznanie świadczeń w tej samej wysokości. Tym bardziej, zdaniem Sądu Najwyższego, możliwość taką należy wyłączyć, gdy uprawnionymi jest kilka, kilkanaście czy kilkadziesiąt osób. Tym samym przynależność do tej samej grupy pracowniczej, nie jest wystarczająca do spełnienia kryterium socjalnego. Przynależność pracowników do tej samej grupy pracowniczej, w ramach której otrzymali sporne bony towarowe, nie może automatycznie oznaczać identycznej sytuacji życiowej, materialnej i rodzinnej. Jest tak, gdyż wśród pracowników każdego sądu, w ramach grup pracowniczych, znajdują się tacy pracownicy, którzy mają rodzinę i osiągają dochody wysokie lub niskie, albo są też osoby samotne, które osiągają dochód jedynie z własnej pracy. Przy ocenie sytuacji materialnej pracownika należy brać pod uwagę dochody pracownika osiągane również poza zakładem pracy, a także dochody członków rodziny, pozostających we wspólnym gospodarstwie z pracownikiem. Tych okoliczności ubezpieczony nie badał, odnosząc się jedynie do przynależności do określonej grupy zawodowej. W ocenie pozwanego, to kryterium jest obojętne z punktu widzenia przepisów u.z.f.ś.s. Wbrew stanowisku Sądu orzekającego brak jest jakichkolwiek podstaw, aby przyjąć możliwość zastosowania kryterium socjalnego w sposób dorozumiany. Z orzecznictwa Sądu Najwyższego wynika, iż realizacja socjalnych celów Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych jest możliwa, gdy wypłacane z tego funduszu świadczenie jest uzależnione od sytuacji materialnej i rodzinnej poszczególnych pracowników (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16.09.2009 r., I UK 121/09, OSNP 2011/9-10/133), co w praktyce oznacza uzyskanie od pracowników informacji o wysokości dochodu przypadającego na członka rodziny. W uzasadnieniu wyroku z dnia 06.02.2008 r., IIPK 156/07 (OSNP 2009/7-8/96) Sąd Najwyższy podkreślił, że przyjęcie dochodu na członka rodziny jest usprawiedliwionym kryterium oceny sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby ubiegającej się o przyznanie ulgowych usług i świadczeń oraz wysokości dopłat z funduszu świadczeń socjalnych, bo jest to obiektywnie czytelny i miarodajny sposób oceny zasadności ubiegania się o świadczenia z tego funduszu.

Skoro wszyscy pracownicy ubezpieczonego otrzymali bony towarowe, których wysokość zróżnicowana była jedynie ze względu na przynależność do określonej grupy pracowniczej, to bony te pozostawały w sprzeczności nie tylko z normą art. 8 ust. 1 ustawy oraz z normą zawartą w pkt. 1 rozdziału V Regulaminu. W konsekwencji należało ocenić je, jako świadczenie dodatkowe pracodawcy, a nie świadczenie z funduszu świadczeń socjalnych.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje.

Apelacja zasługiwała na uwzględnienie.

Na wstępie należało zauważyć, że przedmiotową decyzją z dnia 03.07.2012 r. pozwany ustalił dla ubezpieczonego kwoty należnych składek na Fundusz Pracy.

Tymczasem w piśmie procesowym z dnia 08.05.2013 r. ubezpieczony domagał się ustalenia wysokości podstawy naliczenia składek na ubezpieczenie społeczne i ubezpieczenie zdrowotne zgodnie z zadeklarowanymi przez odwołującego wysokościami. Tak określony przedmiot odwołania nie odpowiadał przedmiotowi zaskarżonej decyzji i żądanie w ten sposób sformułowane nie mogło być przedmiotem rozstrzygnięcia Sądu I instancji. Sąd Okręgowy, co wynika z treści wyroku rozstrzygnął zgodnie z pierwotnie określonym (zawartym w odwołaniu) żądaniem, a zatem o wysokości składek na Fundusz Pracy.

Analiza zgromadzonego materiału dowodowego pozwalała na poczynienie następujących ustaleń.

W okresie objętym sporem obowiązywały u ubezpieczonego:

- od dnia 01.03.2007 r. – Regulamin Gospodarowania Środkami Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych w okręgu Sądu Okręgowego w E., który w części III (Przeznaczenie Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych) w punkcie 1 h) stanowił, że środki funduszu przeznacza się na finansowanie działalności socjalnej organizowanej na rzecz osób uprawnionych do korzystania z funduszu w tym: finansowanie bonów świątecznych z okazji Świąt Bożego Narodzenia dla pracowników rencistów i emerytów; - bony finansowane są w ramach posiadanych środków, a ich wysokość zróżnicowana jest ze względu na grupy pracownicze. W części V (Zasady i warunki przyznawania świadczeń socjalnych), w punkcie 1 postanowiono, że przyznawanie i wysokość pomocy (dofinansowania) ze środków Funduszu uzależniona jest od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej; w punkcie 2 i 3 postanowiono, że świadczenia udzielane są na wniosek uprawnionych, a podstawę do przyznania świadczeń stanowi średni miesięczny dochód netto osoby uprawnionej, udokumentowany stosownymi zaświadczeniami. Należy też dodać, że według punktu 11 ppkt a) zawartego w części II (Postanowienia ogólne) w/w regulaminu, ustalenie celu, rodzaju i wysokości świadczenia jest dokonywane na podstawie wniosku uprawnionego, z uwzględnieniem sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby uprawnionej oraz średniego miesięcznego dochodu netto obliczonego na podstawie miesięcznego dochodu netto za okres ostatnich trzech miesięcy, zaś przez średni miesięczny dochód netto rozumie się sumę miesięcznych dochodów netto wszystkich wspólnie zamieszkujących i prowadzących wspólne gospodarstwo domowe osób w rodzinie, podzieloną przez liczbę tych osób (regulamin na k. 5-19 akt ZUS);

- od dnia 14.03.2008 r. - Regulamin Gospodarowania Środkami Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych w Sądzie Okręgowym w E., który w części III (Przeznaczenie Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych) w punkcie 1 h) stanowił, że środki funduszu przeznacza się na finansowanie działalności socjalnej organizowanej na rzecz osób uprawnionych do korzystania z Funduszu w tym: finansowanie bonów świątecznych z okazji Świąt Bożego Narodzenia dla pracowników rencistów i emerytów; - bony finansowane są w ramach posiadanych środków, a ich wysokość zróżnicowana jest ze względu na grupy pracownicze. W części V (Zasady i warunki przyznawania świadczeń socjalnych) w punkcie 1 postanowiono, że przyznawanie i wysokość pomocy (dofinansowania) ze środków Funduszu uzależniona jest od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej; w punkcie 2 i 3 postanowiono, że świadczenia udzielane są na wniosek uprawnionych, a podstawę do przyznania świadczeń stanowi średni miesięczny dochód netto osoby uprawnionej, udokumentowany stosownymi zaświadczeniami. Według punktu 11 ppkt a) zawartego w części II (Postanowienia ogólne) w/w regulaminu, ustalenie celu, rodzaju i wysokości świadczenia jest dokonywane na podstawie wniosku uprawnionego, z uwzględnieniem sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby uprawnionej oraz średniego miesięcznego dochodu netto obliczonego na podstawie miesięcznego dochodu netto za okres ostatnich trzech miesięcy, zaś przez średni miesięczny dochód netto rozumie się sumę miesięcznych dochodów netto wszystkich wspólnie zamieszkujących i prowadzących wspólne gospodarstwo domowe osób w rodzinie, podzieloną przez liczbę tych osób (regulamin na k. 33-47 akt ZUS);

- od dnia 01.04.2009 r. - Regulamin Gospodarowania Środkami Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych w Sądzie Okręgowym w E., który w części III (Przeznaczenie Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych) w punkcie 1 i) stanowił, że środki funduszu przeznacza się na finansowanie działalności socjalnej organizowanej na rzecz osób uprawnionych do korzystania z Funduszu w tym: finansowanie bonów świątecznych z okazji Świąt Bożego Narodzenia dla pracowników rencistów i emerytów; - bony finansowane są w ramach posiadanych środków, a ich wysokość zróżnicowana jest ze względu na grupy pracownicze. W części V (Zasady i warunki przyznawania

świadczeń socjalnych) w punkcie 1 postanowiono, że przyznawanie i wysokość pomocy (dofinansowania) ze środków Funduszu uzależniona jest od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej; w punkcie 2 i 3 postanowiono, że świadczenia udzielane są na wniosek uprawnionych, a podstawę do przyznania świadczeń stanowi średni miesięczny dochód netto osoby uprawnionej, udokumentowany stosownymi zaświadczeniami. Według punktu 11 ppkt a) zawartego w części II (Postanowienia ogólne) w/w regulaminu, ustalenie celu, rodzaju i wysokości świadczenia jest dokonywane na podstawie wniosku uprawnionego, z uwzględnieniem sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby uprawnionej oraz średniego miesięcznego dochodu netto obliczonego na podstawie miesięcznego dochodu netto za okres ostatnich trzech miesięcy, zaś przez średni miesięczny dochód netto rozumie się sumę miesięcznych dochodów netto wszystkich wspólnie zamieszkujących i prowadzących wspólne gospodarstwo domowe osób w rodzinie, podzieloną przez liczbę tych osób (regulamin na k. 61-77 akt ZUS oraz k. 13-31 akt sprawy).

W toku postępowania kontrolnego przeprowadzonego przez pozwany organ rentowy wiceprezes Sądu Okręgowego w E. M. O. w dniu 19.04.2012 r. wyjaśnił, że Regulamin Świadczeń Socjalnych nie określa zasad oraz wysokości bonów przyznanych pracownikom w 12/2007, 12/2008, 12/2009, 12/2010 i 12/2011. Każdorazowo w okresie przedświątecznym wysokość bonów dla pracowników była wyrażana decyzją administracyjną kierownictwa Sądu. Dzielono pracowników w grupy: pracownicy obsługi, administracyjni, sędziowie, asystenci, kuratorzy, co umożliwiło zróżnicowanie wysokości bonów od wysokości zarobków. Było to jedyne kryterium ustalenia wysokości bonów. W żaden sposób nie była badana sytuacja życiowa, materialna pracowników Sądu. Nie były składane żadne oświadczenia pracowników informujące o dochodzie na członka rodziny (protokół na k. 191 akt ZUS).

W protokole kontroli z dnia 27.04.2012 r. przyjęto, że ubezpieczony w miesiącach 12/2007, 12/2008, 12/2009, 12/2010 oraz 12/2011 nie obliczył i nie rozliczył składek na ubezpieczenia od wysokości przyznanych bonów finansowanych ze źródeł Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych. Przy przyznawaniu i otrzymaniu świadczeń z Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych nie uwzględniono sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej pracowników, a wydawano bony różnicując ich wysokość ze względu na grupy pracownicze. Pozwany przyjął, że są to zatem świadczenia dodatkowe pracodawcy a nie świadczenia z funduszu świadczeń socjalnych i nie podlegają wyłączeniu z podstawy wymiaru składek (protokół na k. 195-286 akt ZUS).

W zastrzeżeniach ubezpieczonego z dnia 10.05.2012 r. do powyższego protokołu podano, że znana mu jest sytuacja życiowa, rodzinna i materialna pracownika oraz wysokość jego wynagrodzenia z dodatkami, a wiedzę też ubezpieczony czerpie z tego, że pracownicy w ciągu roku, korzystający z dopłat do wypoczynku zimowego i letniego dzieci, składają wnioski o przyznanie pożyczki z ZFŚS, wnioski o refundację poniesionych kosztów związanych z leczeniem sanatoryjnym, wnioski o przyznanie pomocy finansowej i starający się o dofinansowanie „wczasów pod gruszą” – przedstawiają stosowne zaświadczenia i oświadczenia, z których wynika, jaki jest dochód netto wszystkich wspólnie zamieszkujących i prowadzących wspólne gospodarstwo domowe osób w rodzinie, podzieloną przez liczbę tych osób. Wobec powyższego i faktu, że bony świąteczne z okazji Świąt Bożego Narodzenia dla pracowników, rencistów i emerytów przyznawane były zawsze w grudniu, ubezpieczony utrzymywał, że znana mu wówczas była sytuacja życiowa, rodzinna i materialna w danym roku, dodatkowo również w kontekście podziału na grupy pracownicze występujące w jednostce. Konsekwencją stosowania zasady wynikającej z art. 8 ust. 1 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych jest to, że wśród wszystkich pracowników – potencjalnie uprawnionych do korzystania z usług i dopłat ze środków ZFŚS w Sądzie Okręgowym w E., są osoby:

- bardzo dobrze i dobrze sytuowane – sędziowie i referendarze, którym ze względu na kryterium dochodowe przysługują najniższe bony;
- w stosunkowo dobrej sytuacji życiowej – urzędnicy, kuratorzy, asystenci sędziego, które ze względu na kryterium dochodowe uzyskują bony w średniej wysokości;
- w trudnej sytuacji materialnej, życiowej i rodzinnej – inni pracownicy (obsługa), korzystający z możliwie najwyższych bonów. Zdaniem ubezpieczonego, ustawa o ZFŚS nie precyzuje sposobu, w jaki pracodawca ma oceniać sytuację życiową, rodzinną oraz materialną pracowników i pozostawia to do jego uznania. Ponadto ubezpieczony wyraził

pogląd, że ZUS nie ma żadnej podstawy prawnej do oceny, czy zastosowana przez pracodawcę procedura oceny sytuacji majątkowej pracowników jest adekwatna (pismo Prezesa Sądu Okręgowego w E. E. P. na k. 288-296 akt ZUS).

Pismem z dnia 14.05.2012 r. pozwany poinformował ubezpieczonego o sposobie rozpatrzenia zastrzeżeń do protokołu kontroli z dnia 27.04.2012 r. wskazując, że zastrzeżenia z przyczyn formalno-prawnych (art. 91 ust. 3 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych) nie zostały rozpatrzone ze względu na niewskazanie stosownych środków dowodowych (pismo na k. 366 akt ZUS).

W odwołaniu od decyzji z dnia 03.07.2012 r. ubezpieczony (reprezentowany przez profesjonalnego pełnomocnika procesowego) nie zgłosił żadnych wniosków dowodowych (poza wnioskiem o przeprowadzenie dowodu z dokumentów kontroli ZUS, które zresztą zostały zawarte w aktach pozwanego). Do odwołania załączono zarządzenia Prezesa Sądu Okręgowego w E. nr 160/07 z dnia 30.10.2007 r. (k. 18), nr 112/08 z dnia 28.10.2008 r. (k. 19), nr 231/09 z dnia 21.10.2009 r. (k. 20), nr 197/10 z dnia 03.11.2010 r. (k. 21), nr 257/11 z dnia 31.10.2011 r. (k. 22), w których określono wartości bonów towarowych dla poszczególnych grup pracowników.

Dysponując tak zgromadzonym materiałem dowodowym należało dokonać oceny prawidłowości zaskarżonej decyzji przez pryzmat obowiązujących norm prawa materialnego.

Stosownie do treści § 2 ust. 1 pkt 19 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z 18.12.1998 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe (Dz. U. nr 161, poz. 1106 ze zm.), podstawy wymiaru składek nie stanowią świadczenia finansowane ze środków przeznaczonych na cele socjalne w ramach zakładowego funduszu świadczeń socjalnych. Przepis ten nie tylko wskazuje źródło finansowania wymienionych świadczeń (fundusz świadczeń socjalnych), lecz także odnosi się do zasad ich wypłacania, skoro są to świadczenia wypłacane pracownikom „w ramach zakładowego funduszu świadczeń socjalnych”. Ramy te zaś zakreślają przepisy ustawy z dnia 04.03.1994 r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych (tekst jednolity: Dz. U. z 2012 r., poz. 592 ze zm.) oraz regulaminy ustanawiające zasady i warunki korzystania z usług i świadczeń finansowanych z Funduszu oraz zasady przeznaczania środków Funduszu na poszczególne cele i rodzaje działalności socjalnej.

Stosownie do art. 8 ust. 2 w/w ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych „zasady i warunki korzystania z usług i świadczeń finansowanych z Funduszu, z uwzględnieniem ust. 1, oraz zasady przeznaczania środków Funduszu na poszczególne cele i rodzaje działalności socjalnej określa pracodawca w regulaminie ustalonym zgodnie z art. 27 ust. 1 albo z art. 30 ust. 5 ustawy o związkach zawodowych. Pracodawca, u którego nie działa zakładowa organizacja związkowa, uzgadnia regulamin z pracownikiem wybranym przez załogę do reprezentowania jej interesów”.

Wydany na tej podstawie regulamin zakładowego funduszu świadczeń socjalnych stanowi źródło prawa pracy na podstawie art. 9 k.p. (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 20.06.2012 r., I UK 140/12, OSNP 2013 nr 13-14, poz. 160; z dnia 23.10.2008 r., II PK 74/08 oraz z dnia 20.08.2001 r., I PKN 579/00, OSNAPiUS 2003 nr 14, poz. 331). Skoro określa on także „zasady i warunki korzystania z usług i świadczeń finansowanych z Funduszu”, jest więc wiążący nie tylko w zakresie ogólnych zasad (kryteriów) podziału środków funduszu świadczeń socjalnych, ale także w odniesieniu do ustanowionego w nim trybu ich przyznawania pracownikom, uwzględniającego indywidualną ocenę każdego przypadku według przyjętych kryteriów.

Przepis art. 8 ust. 1 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych wyraźnie wiąże wysokość przyznawanego świadczenia (będącego pomocą finansową w rozumieniu art. 2 ust. 1 ustawy) z rozpatrywaną łącznie sytuacją życiową, rodzinną i materialną osoby uprawnionej. Taki zaś charakter - pomocy finansowej - miały przyznane świadczenia z okazji Świąt Bożego Narodzenia, stanowiąc ulgowe świadczenia w rozumieniu art. 8 ust. 1 tej ustawy.

Oznacza to, że ocena zgodności wydatkowanych środków z opisanymi wyżej regulaminami powinna obejmować w niniejszej sprawie także i to, czy przyznanie świadczeń odbyło się w ramach obowiązującej procedury.

Można się zgodzić ze stwierdzeniem, że o ile zbliżona sytuacja materialna i rodzinna pracowników prowadzi do oceny, że przyznanie im omawianych świadczeń w tej samej wysokości nie narusza art. 8 ust. 1 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych, o tyle winna być ona rozpatrywana indywidualnie w sposób przewidziany w regulaminie. Przyznanie zaś świadczenia poza wymaganym trybem - nawet za ewentualną zgodą organizacji związkowej, co jednak nie wynika ze zgromadzonego materiału dowodowego - oznacza naruszenie przez pracodawcę regulaminu wykorzystania zakładowego funduszu świadczeń socjalnych, a tym samym naruszenie art. 8 ust. 2 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych (tak też Sąd Najwyższy we wskazanym wyżej wyroku z dnia 20.06.2012 r., I UK 140/12, OSNP 2013 nr 13-14, poz. 160).

Regulaminy Gospodarowania Środkami Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych, jakie obowiązywały u ubezpieczonego w okresach objętych sporem przewidywały, że środki funduszu przeznacza się na finansowanie działalności socjalnej organizowanej na rzecz osób uprawnionych do korzystania z Funduszu w tym: finansowanie bonów świątecznych z okazji Świąt Bożego Narodzenia dla pracowników rencistów i emerytów. Wysokość bonów miała różnicować grupa pracownicza. Jednakże regulaminy stanowiły, że przyznawanie i wysokość pomocy (dofinansowania) ze środków Funduszu uzależniona miała być od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej, a podstawę do przyznania świadczeń stanowić miał średni miesięczny dochód netto osoby uprawnionej za okres ostatnich trzech miesięcy. Przez średni miesięczny dochód netto rozumiano sumę miesięcznych dochodów netto wszystkich wspólnie zamieszkujących i prowadzących wspólne gospodarstwo domowe osób w rodzinie, podzieloną przez liczbę tych osób.

Wobec powyższych postanowień regulaminów należało uznać, że zróżnicowanie przez ubezpieczonego wartości bonów świątecznych jedynie w zależności od grupy pracowników, do której przynależała dana osoba, co nastąpiło zgodnie z zarządzeniami Prezesa Sądu Okręgowego w E. nr 160/07 z dnia 30.10.2007 r., nr 112/08 z dnia 28.10.2008 r., nr 231/09 z dnia 21.10.2009 r., nr 197/10 z dnia 03.11.2010 r. oraz nr 257/11 z dnia 31.10.2011 r. stanowiło naruszenie postanowień regulaminów oraz ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych.

Zarówno w/w ustawa w art. 8 ust. 1, jak i regulaminy Gospodarowania Środkami Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych (w punkcie 2 części II) wymagały, aby przyznawanie świadczeń dla osób uprawnionych następowało z uwzględnieniem ich sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej.

Prezes Sądu Okręgowego w E. wydając zarządzenia ustalające wartość bonu towarowego dla osób uprawnionych całkowicie pominął ocenę ich sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej.

Regulaminy Gospodarowania Środkami Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych wymagały od ubezpieczonego ustalenia wartości bonów towarowych w oparciu o ustaloną sytuację życiową, rodzinną i materialną osoby uprawnionej oraz średniego miesięcznego dochodu netto obliczonego na podstawie miesięcznego dochodu netto za okres ostatnich trzech miesięcy, przy czym przez średni miesięczny dochód netto rozumiano sumę miesięcznych dochodów netto wszystkich wspólnie zamieszkujących i prowadzących wspólne gospodarstwo domowe osób w rodzinie, podzieloną przez liczbę tych osób.

Wydane przez ubezpieczonego zarządzenia ustalające wartość bonu towarowego w sposób oczywisty naruszyły powyższe kryteria, gdyż wartość bonu ustalono w oparciu o przynależność pracownika do danej grupy pracowników (sędziowie, asesory, referendarze, asystenci sędziego, pracownicy administracji, kuratorzy, aplikanci, pracownicy obsługi, renciści i emeryci, sędziowie w stanie spoczynku). Nie zastosowano zatem określonego w regulaminach kryterium dochodowego na członka rodziny.

Należy zauważyć, że w zastrzeżeniach z dnia 10.05.2012 r. do protokołu kontroli podano, jakoby ubezpieczonemu znana była sytuacja życiowa, rodzinna i materialna pracownika oraz wysokość jego wynagrodzenia z dodatkami, a wiedzę też ubezpieczony czerpał z tego, że pracownicy w ciągu roku, korzystający z dopłat do wypoczynku zimowego i letniego dzieci, składają wnioski o przyznanie pożyczki z ZFŚS, wnioski o refundację poniesionych kosztów związanych z leczeniem sanatoryjnym, wnioski o przyznanie pomocy finansowej i starający się o dofinansowanie „wczasów pod

gruszą” – przedstawiają stosowne zaświadczenia i oświadczenia, z których wynika, jaki jest dochód netto wszystkich wspólnie zamieszkujących i prowadzących wspólne gospodarstwo domowe osób w rodzinie, podzieloną przez liczbę tych osób (pismo na k. 288-296 akt ZUS).

Powyższe twierdzenia ubezpieczonego nie mogły zasługiwać na uwzględnienie, gdyż po pierwsze - nie zostały udowodnione, a ponadto konieczne było różnicowanie wartości bonu w oparciu o wysokość dochodów netto uprawnionego (z uwzględnieniem dochodów w rodzinie) jedynie za okres ostatnich trzech miesięcy. Dla ustalenia wartości bonu nie miało więc znaczenia w jakiej wysokości uzyskiwano dochody w innych okresach. Ponadto – co omówiono wcześniej - wiceprezes Sądu Okręgowego M. O. w złożonych w postępowaniu kontrolnym wyjaśnieniach oświadczył, że jedynym kryterium ustalenia wysokości bonów była przynależność pracownika do danej grypy i w żaden sposób nie była badana sytuacja życiowa oraz materialna pracowników Sądu. Nie były też składane żadne oświadczenia pracowników informujące o dochodzie na członka rodziny (protokół na k. 191 akt ZUS).

Przedstawiona wyżej podstawa faktyczna zaskarżonego wyroku wskazuje, że sporne świadczenie przyznane zostały nie tylko bez zachowania indywidualnej oceny każdego przypadku, ale także poza trybem wynikającym z postanowień Regulaminów.

W istocie zatem sporne świadczenia zostały wypłacone wprawdzie z funduszu świadczeń socjalnych, lecz nie na warunkach wynikających z tych Regulaminów, a więc nie mogą one zostać uznane za świadczenia finansowane ze środków przeznaczonych na cele socjalne w ramach zakładowego funduszu świadczeń socjalnych w rozumieniu § 2 ust. 1 pkt 19 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z 18.12.1998 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe.

Niewłaściwie Sąd Okręgowy przyjął, że w niniejszej sprawie można odwołać się do poglądu wyrażonego w uzasadnieniu wyroku Sądu Najwyższego z dnia 23.10.2008 r., II PK 74/08 (OSNP 2010, nr 7-8, poz. 88 oraz Lex nr 504057). W powyższym orzeczeniu zasadnie Sąd Najwyższy wskazał, że nie należy utożsamiać pojęć działalności socjalnej z przyznawaniem pomocy ze środków zakładowego funduszu świadczeń socjalnych, gdyż nie ma to żadnego uzasadnienia w przepisach art. 2 ust. 1 oraz art. 8 ust. 1 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych. Zorganizowanie imprezy okolicznościowej (integracyjnej), czy też imprez kulturalno-oświatowych oraz wypoczynku grupowego dla wszystkich uprawnionych bez uwzględnienia ich sytuacji życiowej może odbywać się - zgodnie z zasadami korzystania z tych świadczeń określonymi w regulaminie - np. w oparciu o reguły powszechnej dostępności na równych zasadach. Odnosi się to jednak jedynie do "korzystania z usług i świadczeń finansowanych z Funduszu". Zasad tych nie można stosować do przyznawania "ulgowych świadczeń" socjalnych. Sąd Najwyższy zasadnie wyjaśnił, że trudno byłoby przyjąć, że korzystanie z takich form działalności socjalnej jak spotkania integracyjne miałyby być uzależnione od tzw. kryterium socjalnego, czy też od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby uprawnionej do korzystania z funduszu socjalnego. Zaprzeczałoby to istocie tej usługi.

W niniejszej sprawie przedmiot sporu nie dotyczył jednak świadczeń wydatkowanych na cele integracyjne, ale świadczenia socjalne w postaci bonów świątecznych, gdzie konieczne było uzależnienie ich wysokości od kryterium socjalnego.

Biorąc powyższe rozważania pod uwagę Sąd Apelacyjny na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. oraz art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. zmienił zaskarżony wyrok i oddalił odwołanie. Na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c., art. 108 § 1 k.p.c. oraz § 12 ust. 1 pkt 2 w związku z § 6 pkt 4 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28.09.2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U. z 2013, poz. 490) zasądzone od ubezpieczonego na rzecz pozwanego kwotę 1.800 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego za obie instancje.